



PRAKTIČNI PRIRUČNIK

Kako implementirati model rada s mladima
u riziku od beskućništva u organizaciju?



Nastao u okviru trogodišnjeg programa Kontakt - Centri za osnaživanje mladih iz alt. skrbi uz financijsku podršku Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, a u partnerstvu udruge "Igra" za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći, udruge MoSt i HCK - GDCK Čakovec.



“Kad je tu gotovo, onda sve počinje.”

Izjava mlade osobe prilikom izlaska iz skrbi

PRAKTIČNI PRIRUČNIK

Kako implementirati model rada s mladima
u riziku od beskućništva u organizaciju?

Uredništvo



Priručnik je nastao unutar
programskog područja “Socijalno
uključivanje” udruge Igra



Uredništvo:

Udruga „Igra“ za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći

Autorice:

Katarina Car, mag. soc. rada

Maja Malčić, mag. psih.

Iva Sambolek, mag. paed. soc.

Suradnice:

Barbara Prprović

Josipa Vučica

Lektorica:

Antonija Jurčić

Fotografije:

arhiva Udruge Igra

Grafička priprema i oblikovanje:

Ana Šeler

Izdavač:

Udruga „Igra“ za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći

Zagreb, rujan 2019.

ISBN 978-953-8007-07-1

Ovu publikaciju sufinancira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politku.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Udruge „Igra“ za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći

SADRŽAJ:

1. Uvod

2. Socijalna isključenost

3. Alternativna skrb

4. Provedba trogodišnjeg programa KONTAKT –

Centri za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi

4.1. O nositelju programa i partnerima

4.2. Ciljevi

4.3. Aktivnosti

4.4. Osnovne vrijednosti i principi Programa

4.5. Rezultati

4.6. Evaluacija

4.7. Iskustva partnera u provedbi programa

5. Poseban uspjeh – Umjesto zaključka

6. Literatura



1.

UVOD

Dragi čitatelji,

ukoliko se u vašoj okolini pokazala potreba za radom s mladima u riziku od beskućništva i unutar svoje organizacije imate dodatan prostor za rad, bit će nam drago ako će vam ovaj praktični priručnik poslužiti kao model rada te kao svojevrsni vodič kako implementirati model rada s mladima u riziku od beskućništva u vašu organizaciju.

U kontekstu ovog priručnika i modela rada, kada govorimo o mladima u riziku od beskućništva, mislimo na mlade iz alternativne skrbi, a kasnije u priručniku bit će detaljnije objašnjeno kako je definirana alternativna skrb u Hrvatskoj.

Iako je ovaj priručnik produkt intenzivnog trogodišnjeg rada i implementacije programa u dvije organizacije, udruzi MoSt u Splitu i GDCK Čakovec, on je, zapravo, proizvod našeg 17-godišnjeg rada s ovom korisničkom skupinom.

Smatramo kako je potrebno razvijati ujednačen sustav pružanja izvaninstitucionalnih socijalnih usluga kako bi se osigurali njihov kontinuitet i dostupnost svakoj mladoj osobi u Hrvatskoj koja se nađe u potrebi. Želja nam je bila na jednom mjestu okupiti i teoriju i naše iskustvo kako bi se dobila što potpunija slika.

S tim ciljem vam donosimo ovaj priručnik uz želju da i vas potaknemo da se odvažite na pružanje možda nove usluge, ideje, obuhvata korisnika, a sve kako bismo onim najranjivijima u našem društvu pomogli u ostvarenju njihova punog potencijala i bivanja aktivnim sudionicima našega društva.

Tim programa

2.

SOCIJALNA ISKLJUČENOST

Kad se govori o socijalnoj isključenosti, treba naglasiti kako postoje određene teškoće pri definiranju iste. Iako se sam termin često koristi, mnogi se autori slažu kako je koncept socijalne isključenosti maglovit, nejasan i višeznačan (Silver, 1994; Atkinson, 1998; Micklewright, 2002; Poggi, 2003; Rodgers, 1995; Byrne, 1999; prema Šućur, 2004). Tako može označavati različite životne situacije gdje je ponekad teško vidjeti što im je zajedničko i zašto su opisane istim pojmom.

Neki kažu da je pojam „isključenost“ nov po nazivu, ali ne i po sadržaju te se uglavnom poklapa s uobičajenim pojmovima siromaštva, marginalnosti i diskriminacije (Šućur, 2004). Znatan broj znanstvenika smatra kako se isključenost može pojmiti kao neuspjeh u jednom ili više socijalnih sustava (Berghman, 1995, 1997; Vlemnickx i Berghman, 2001; Choffé, 2001; Alden i Thomas, 1998; Saraceno, 2001; prema Šućur, 2004):

- a) demokratsko-pravnom sustavu, koji osigurava **gradansku ili civilnu integraciju**
Biti civilno integriran znači biti jednak ili ravnopravan drugima u demokratskom sustavu.
- b) radno-tržišnom sustavu, koji promiče **ekonomsku integraciju**
Ekonomska integracija odnosi se na pristup zaposlenju i ekonomskim dobrima.
- c) sustavu socijalne dobrobiti, koji promiče **socijalnu integraciju**
Biti socijalno integriran znači imati koristi od naknada ili socijalnih usluga koje pruža država.
- d) obiteljskom sustavu i sustavu lokalne zajednice, koji osigurava **interpersonalnu integraciju**

Interpersonalna integracija podrazumijeva uspostavu i održavanje obiteljskih, prijateljskih ili susjedskih veza, koje su važne u slučaju potrebe za moralnom potporom, druženjem ili pomoći.

Sva četiri sustava važna su i međusobno komplementarna te dolazi do problema ukoliko je netko isključen u više sustava, odnosno dimenzija. Prema Šućur (2004) društvo je moralna zajednica s mrežama uzajamne potpore, u kojoj „socijalne žrtve“ gube dodir s tim mrežama, a zadatak je socijalne politike reintegrirati ih u spomenute mreže.

Kroanauer je definirao model socijalne isključenosti prema dimenzijama (Kieselbach, 2003; prema Koller-Trbović, Žižak i Jedud, 2008):

1. Isključenost iz tržišta rada

– dolazi do vanjskog ograničenja ulaska ili ponovnog ulaska na tržište rada, a povezana je i s pojedinačnim namjernim povlačenjem s tržišta koje može biti posljedica iskustva rezignacije zbog višekratnog zapošljavanja ili pokušaja zapošljavanja. Mladi iz alternativne skrbi ponekad nemaju završenu srednju školu ili, pak, završavaju trogodišnje srednje škole pa su i samo zaposlenje kao i realne mogućnosti na tržištu rada smanjene. Mladi teže zadržavaju posao jer imaju problema s radnim i organizacijskim navikama, skloni su kašnjenju i nepridavanju važnosti poslu koji obavljaju, rijetko se za nešto iskreno zainteresiraju i žele napredovati.

Prisutno je češće mijenjanje poslova u cilju traženja boljih uvjeta rada, a njihove realne mogućnosti su vrlo niske. Također, neki mladi se srame reći da su „iz doma“ jer je u društvu još uvijek prisutna stigmatizacija i veliko neznanje o vrstama alternativne skrbi, kao i nevjerovanje poslodavaca u mogućnost rehabilitacije i uspješnog tretmana problema u ponašanju.

2. Ekonomska isključenost

Ova dimenzija uključuje siromaštvo, financijsku ovisnost o državi ili drugim socijalnim skupinama i pojedincima te pomanjkanje financijskih izvora za vlastito ili preživljavanje obitelji pojedinca. Mladi iz alternativne skrbi dovode se u situaciju da ostanu bez posla – samoskrivljeno ili sami daju otkaz, a da si nisu osigurali financije koje će im omogućiti puko preživljavanje u idućih mjesec – dva dok ne nađu novi posao. Zbog toga su u stalnoj potrazi za poslom i nikako da izađu iz začaranog kruga.

3. Institucionalna isključenost

Dimenzija proizlazi iz obrazovnog sustava, mjera i odziva institucija na nezaposlenost i siromaštvo, javnih i privatnih institucija. Kod mladih može doći do osjećaja srama, nelagode pa i pasivnosti koja dovodi do kontraproduktivnog učinka državne pomoći koja je namijenjena za integraciju u društvo.

4. Isključenost kroz socijalnu izolaciju

Povlačenje iz socijalnih mreža ili povlačenje pojedinca što dovodi do smanjivanja ionako smanjene socijalne mreže ili, pak, do potpune izolacije pogođenog pojedinca. Kod mladih iz alternativne skrbi ili u riziku od socijalne isključenosti problem u ovoj dimenziji je što se oni često drže zajedno, samo društvo je puno sličnih pojedinaca sa svim prethodno navedenim problemima. Takva socijalna mreža može biti neproduktivna pa čak i pogubna za pojedinca koji je labilniji.

5. Kulturna isključenost

Nemogućnost življenja u skladu s društveno prihvatljivim normama i vrijednostima, s mogućim posljedicama identifikacije s devijantnim ili odstupajućim oblicima ponašanja u koja su mladi iz alternativne skrbi u riziku od socijalne isključenosti velikom većinom već ušla. Tu je prisutna i stigmatizacija jer su bili u alternativnoj skrbi, posebno zbog nerazumijevanja što je dječji dom – dom za odgoj – odgojni dom – odgojni zavod jer naše društvo sve te oblike skrbi naziva „domom“ ili „popravnim domom“ i da je to mjesto „gdje idu zločesta djeca“ te se tako generacijski prenose takve zastarjele i netočne informacije.

6. Prostorna isključenost

– odnosi se na uvjete prebivanja, prostornu koncentraciju osoba s ograničenim financijskim mogućnostima koje često imaju sličnu socijalnu/kulturalnu pozadinu, a uključuje i sam doživljaj prostorne izolacije i pomanjkanja infrastrukture na području prebivanja kao što su smanjene mogućnosti prijevoza, kulturnih događanja i slično.

Ovo je možda više slučaj kod mladih koji žive na otocima ili u ruralnim dijelovima gradova, ali i u Zagrebu dolazi do deprivacije ukoliko pojedinac živi daleko od centra grada s ograničenim prijevozom koji si ne može priuštiti.

Šverko, Galić i Maslić Šeršić (2006; prema Koller-Trbović, Žižak i Jeđud, 2008) navode da dugotrajna nezaposlenost može dovesti do siromaštva i socijalne izolacije što, opet, smanjuje mogućnosti zapošljavanja. Sve se zapravo vrti u jednom začaranom krugu. Pokazatelji suvremenih istraživanja (Rapuš-Pavel, 2005a, 2005b; Kieselbach, 2003, prema Koller-Trbović, Žižak i Jeđud, 2008) prepisuju radu odnosno zapošljavanju središnju ulogu u procesu osamostaljivanja mlade osobe, njene nezavisnosti i emancipacije.

Osoba koja je zaposlena ima mogućnost ekonomski se osamostaliti, ali i psihološki što je jako važno za svakoga, a posebno za mlade osobe. Neovisnost i sloboda odlučivanja nužan su temelj potpunog razvoja osobnosti i preduvjet zadovoljstva pojedinca vlastitim životom (Koller-Trbović, Žižak i Jeđud, 2008).

U takvim okolnostima ljudi su zadovoljniji, sretniji, samostalniji, kreativniji, produktivniji, u većoj su mogućnosti stvarati kvalitetne odnose s drugima, težiti većim postignućima. Odnosno, ako pojedinac nema takve uvjete, a mnogi mladi iz alternativne skrbi i s problemima u ponašanju i nemaju u tolikoj mjeri, može doći do nezadovoljstva životom, ovisnosti, sumnje u sebe i vlastite snage i mogućnosti, sumnje u institucije i društvo pod čijom su zaštitom bili dok su bili u skrbi i slično.

Koller-Trbović, Žižak i Jeđud (2008) su provele kvalitativno istraživanje u kojem je sudjelovalo 19 namjernih sudionika preko Zavoda za zapošljavanje Zagreb i Krk te centri za socijalnu skrb Zagreb, Varaždin i Čakovec, u dobi od 18 do 26 godina, a uvjet je bio da su nezaposleni minimalno šest mjeseci te su, naravno, u riziku (život na otoku, romska etnička pripadnost) ili s poremećajima u ponašanju. Cilj istraživanja je bio upoznati i razumjeti iskustvo i način na koji nezaposleni mladi u riziku i/ili s poremećajima u ponašanju vide svoj položaj i status nezaposlene osobe i rizik od socijalne isključenosti te moguće načine rješavanja takve situacije.

Prema rezultatima istraživanja nezaposlenost predstavlja kontinuirani rizični čimbenik kao uzrok ili posljedicu isključenosti s tržišta rada. Mladi govore o, prema njihovoj percepciji, izostanku ili nezadovoljavajućoj potpori Zavoda za zapošljavanje te Zavod ne doživljavaju kao instituciju gdje će dobiti pomoć. Mladi navode da je socijalna izolacija rijetko prisutna jer većina zadržava prijateljske i obiteljske odnose, iako je ekonomska isključenost, odnosno deprivacija i ovisnost prisutna kod gotovo svih sudionika.

U Hrvatskoj je uvriježen sustav da je danas teško doći do posla, posebno do zaposlenja kojim će pojedinac biti zadovoljan pa nije toliko prisutna kritika i osuda bliže okoline. No, ipak dolazi do povlačenja samih mladih jer ne mogu slijediti svoje zaposlene vršnjake, posebno kad je riječ o zadovoljavanju psihosocijalnih potreba kao što su druženje, izlasci, putovanja, odlasci „na kavu“ i slično. „Krivnja“ za nezaposlenost više se predbacuje na društvenu, odnosno državnu razinu i skoro kod svih sudionika prisutna su ljutnja i očekivanja da se sve promijeni nabolje.

3.

ALTERNATIVNA SKRB

Briga o djeci i mladima dužnost je svih nas – pojedinaca, roditelja, učitelja, odgajatelja, institucija, cijeloga društva. No, što kad roditelji zakažu u brizi za svoju djecu? Nužno je da tu brigu preuzme država i socijalna skrb kao zamjena za roditeljsku brigu i zaštitu. Društvo se mora brinuti za djecu, mlade i obitelji u riziku od socijalne isključenosti, u riziku za razvoj problema i poremećaja osiguranjem raznih preventivnih programa, ali i tretmana kako bi obitelj što bolje funkcionirala te kako ne bi došlo do problema, kako u obitelji tako i problema pojedinca – djeteta.

Ukoliko već dođe do razvoja problema u ponašanju, dijete trpi različite posljedice. Problemi u ponašanju predstavljaju krovni pojam za kontinuum ponašanja od onih jednostavnijih, manje težine, opasnosti i štetnosti za sebe i druge, do onih definiranih i/ili sankcioniranih propisima te često težih po posljedicama koje imaju za samu osobu i druge oko nje pa tako i većom potrebom za tretmanom (Koller-Trbović, Žižak i Jeđud Borić, 2011; prema Koller-Trbović, Mirosavljević i Jeđud Borić, 2017).

Bitno je naglasiti da problemi u ponašanju mogu biti internalizirani (usmjereni prema sebi) i eksternalizirani (više orijentirani prema drugima, na štetu drugih, no to ne znači da i samo dijete ne trpi) te da su u društvu više primijećena djeca, odnosno mladi, koji imaju eksternalizirani oblik problema u ponašanju. Razlog je, naravno, taj što djeca, odnosno mladi, koji rade probleme drugima – fizičko i verbalno nasilje, krađe, provale, razbojništva, vandalizam – više štete društvu, određenim ljudima, pa je i odgovor društva hitniji i snažniji. No, mnogi zaboravljaju da su ta djeca/mladi vrlo često pretrpjela i možda još uvijek trpe različite oblike zanemarivanja ili zlostavljanja u vlastitoj/primarnoj/biološkoj obitelji.

U raznim literaturama je utvrđen međugeneracijski prijenos nasilja gdje djeca uče neadekvatne načine rješavanja problema, nošenja sa stresorima, frustracijom i neugodnim emocijama kao što su ljutnja i tuga te vrlo brzo počnu primjenjivati naučeno u vrtiću i školi. Ukoliko se na vrijeme ne reagira, moguće su još veće posljedice neadekvatnog ponašanja.

Alternativna skrb su različiti oblici skrbi o djeci bez adekvatne roditeljske skrbi izvan vlastite obitelji, a ta skrb se odvija u instituciji (domovima socijalne skrbi) ili izvan institucije (obiteljski domovi, udomiteljske obitelji). Planiranje i provođenje neposredne skrbi za djecu čiji je razvoj ugrožen u obitelji je proces koji započinje otkrivanjem nekih oblika zanemarivanja i zlostavljanja djeteta u obitelji, poremećaja/problema u ponašanju ili drugih psihofizičkih i razvojnih teškoća djeteta, odnosno cijele obitelji, a završava kad je djetetova obitelj spremna preuzeti brigu i skrb o djetetu ili kad dijete odraste i sposobno je samo se brinuti za sebe (Ajduković, 1998; prema Sladović, Franz i Mujkanović, 2003).

Prema Obiteljskom zakonu (2015, čl. 129.) izdvajanje djeteta iz obitelji određuje se samo ako niti jednom blažom mjerom nije moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta. Svrha tog izdvajanja je zaštita djetetova života, zdravlja i razvoja, osiguranje primjerene skrbi o djetetu izvan obitelji i stvaranje uvjeta za djetetov povratak u obitelj, odnosno priprema drugog trajnog oblika skrbi o djetetu. Tako, prema Obiteljskom zakonu (čl. 134.),



Centar za socijalnu skrb može radi zaštite osobnih prava i dobrobiti odrediti: a) žurnu mjeru izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji, b) upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu, c) mjeru stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu i d) mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu.

Sud, pak, može poradi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta odrediti:

a) privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi, b) zabranu približavanja djetetu, c) oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi, d) povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi i e) lišenje prava na roditeljsku skrb.

Iz navedenog vidimo da odluku o alternativnoj skrbi donosi ili centar za socijalnu skrb ili sud te da se pritom govori o smještaju djeteta kod druge osobe, u udomiteljsku obitelj ili u ustanovu socijalne skrbi. Istraživanja pokazuju da je ustanova najlošije rješenje za dijete, posebno za dijete mlađe od tri godine, čiji smještaj ne bi smio trajati dulje od šest mjeseci. Institucionalni smještaj bi trebao biti samo privremeno, prijelazno rješenje, u kojem se dijete priprema za povratak u obitelj, za udomiteljstvo, posvajanje ili samostalan život (Katkić Stanić, 2010).

Pritom treba imati na umu da iako je institucija lošije rješenje za dijete, ono ponekad može djelovati izlječujuće jer dijete dobiva svu potrebnu tretmansku skrb koja mu je potrebna kako bi preradilo doživljene probleme, traume i naučilo nove obrasce ponašanja. Spominje se trauma jer su djeca koja su izdvojena iz obitelji proživjela razna zlostavljanja – fizičko, psihičko, seksualno ili promatranjem nasilja između roditelja, a često i u kombinaciji psihičkog i fizičkog pa je prisutna kompleksna trauma.

Najčešće, zbog traume s kojom se djeca teško sama nose, ako je zlostavljanje/zanemarivanje neprimijećeno, može doći do razvoja problema u ponašanju pa do izdvajanja dolazi ne zbog neprimjerene roditeljske skrbi nego zato jer se mladi počinju uključivati u razna delinkventna, antisocijalna i kriminalna ponašanja. Tu ne dolazi do smještaja u dječji dom nego do smještaja u domove za odgoj, odgojne domove (kao odgojna mjera zbog počinjenja lakšeg kaznenog djela) i odgojni zavod (kao odgojna mjera zbog težeg kaznenog djela za koje se određuje teža kazna zatvora) pa sve do maloljetničkog zatvora. Možemo vidjeti da djeca koja su razvila probleme u ponašanju često budu „osuđena“ zbog vlastitog društveno neprihvatljivog ponašanja jer se problem nije ranije primijetio i sankcionirao.

Takva je sudbina mnoge djece, a vrijeme je da to svi zajedno mijenjamo, podržimo i pružimo potrebnu pomoć djeci koja, prvenstveno, pate zbog nezadovoljenih potreba, odnosno neadekvatnih oblika zadovoljavanja istih.



4.

PROVEDBA TROGODIŠNJEG PROGRAMA KONTAKT – CENTAR ZA OSNAŽIVANJE MLADIH IZ ALTERNATIVNE SKRBI

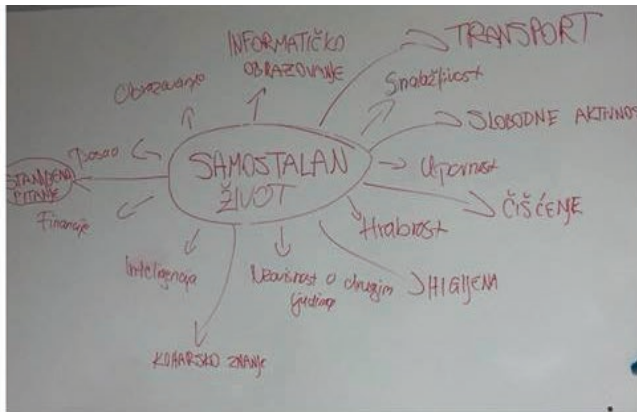
Program KONTAKT – Centri za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi provodili smo unazad tri godine (2016. – 2019.), u partnerstvu s udrugama MoSt i GDCK Čakovec.

4.1. O nositelju programa i partnerima na projektu

Nositelj programa:

Udruga Igra za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći
Sveti Duh 55, 10 000 Zagreb
udrugaignra.hr

Udruga „Igra“ je neprofitna organizacija koja od 1999. godine pruža rehabilitacijsko-edukacijsku i psiho-socijalno-pedagošku pomoć i podršku kroz programe i aktivnosti neformalne edukacije i stručnog savjetovanja, sa svrhom unaprjeđenja kvalitete života zajednice u cjelini. Danas slovimo kao jedan od važnijih dionika u području razvoja i pružanja izvaninstitucionalnih socijalnih usluga u RH, utemeljenih na potrebama direktnih korisnika i zajednice.



Programska područja na kojima temeljimo svoj rad su mentalno zdravlje i socijalno uključivanje, a programi unutar njih su: „Savjetovništvo – Igra“, „POP – Posebni odgojni postupak“ i Centar za mlade iz alternativne skrbi (stari naziv: Kontakt – Centar za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi). Posebno smo ponosni na činjenicu da je **Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju** uvrstilo program „Modifikacija ponašanja putem igre“ i „Kontakt“ u grupu od 14 programa koji predstavljaju potencijalne model-programe, odnosno primjer su dobre prakse na području prevencije i tretmana poremećaja u ponašanju.

Također, ponosimo se što smo od Vlade Republike Hrvatske – Ureda za Udruge dobili zahvalu za poticaj i razvoj volonterstva u RH. **Naš Centar za mlade iz alternativne skrbi** prvenstveno odgovara na potrebu umanjivanja negativnih posljedica institucionalizacije i potrebu osnaživanja djece i mladih iz alternativne skrbi kako bi unaprijedio stupanj njihove socijalne uključenosti (domovi za djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi, odgojni zavodi, domovi za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju, centri za pružanje usluga u zajednici). **Rezultati evaluacije dosadašnje provedbe, iskustva naših stručnjaka i zapažanja stručnjaka u ustanovama pokazuju da se korisnici uključeni u program brže i bolje adaptiraju na novu sredinu, da uspostavljaju kvalitetnije odnose s drugim ljudima i da se osjećaju spremnijima za samostalan život.**

Naše usluge su od 2002. do danas predstavljane u svim dječjim domovima i odgojnim ustanovama na području RH te smo od 2002. do 2019. godine pružili podršku za oko 2000 korisnika. Kroz svoj rad s djecom i mladima iz alternativne skrbi, redovito se dotičemo prevencije ovisnosti putem neformalne edukacije koju pružamo s ciljem razvijanja životnih vještina i stjecanja ključnih kompetencija potrebnih za samostalan život.

Partnerske organizacije:

- 1. Udruga MoSt**
Gundulićeva 52, 21000 Split,
+385 21 48 36 80, info@most.hr

Udruga MoSt je nevladina organizacija sa sjedištem u Splitu, osnovana 1995. godine, s ciljem unaprjeđenja života djece, mladih, osoba koji žive u siromaštvu i beskućnica/ka. Vizija udruge je širiti pozitivnu energiju i stvarati zajednicu u kojoj nema socijalno isključenih građana, zajednicu koja njeguje aktivizam, humane odnose i pokazuje brigu za one kojima je pomoć potrebna.

Udruga kontinuirano provodi četiri temeljna programa:

1. Promocija i razvoj volonterskog rada mladih

MoSt kontinuirano i sustavno razvija i afirmira volonterski rad mladih u zajednici, potiče, osnažuje i povezuje volonterske timove splitskih srednjih škola, potiče studentski aktivizam, organizira edukacije, tribine, humanitarne akcije za dobrobit građana i grada Splita. Program je započeo 1999. godine javnim pozivom mladima da se uključe u edukaciju i postanu „vršnjaci pomagači“ djeci i mladima u riziku i s problemima u odrastanju. Vršnjaci pomagači postali su priznat i važan segment preventivnog rada, ali MoSt je učinio i korak dalje i afirmirao volonterski rad mladih za dobrobit grada u kojem žive.

Organizirano je niz akcija u kojima su mladi uređivali okoliš splitskih dječjih vrtića, čistili plaže, izvore rijeka, park-šumu Marjan, prikupljali hranu i nosili pakete hrane na stotine različitih adresa građanima koji žive u siromaštvu. MoSt je akcijama s konkretnim ciljem okupljao u jednom danu preko 400 mladih volontera čiji je doprinos borbi protiv siromaštva i brizi o ranjivim skupinama građana izniman.

2. Centar podrške za djecu i mlade s problemima u ponašanju

MoSt od 1999. godine provodi POP program (Posebni odgojni postupak) – program vršnjačke pomoći u okviru kojeg stručnjaci i mladi educirani volonteri organiziraju psihosocijalnu podršku za djecu i mlade s problemima u ponašanju i njihove roditelje. U okviru programa se svakodnevno za djecu i njihove roditelje organiziraju aktivnosti psihosocijalne podrške (pomoć u učenju, aktivnosti slobodnog vremena, radno-okupacijske radionice, individualno savjetovanje, radionice jačanja roditeljskih kompetencija, zajedničke radionice za djecu i roditelje), a vršnjaci pomagači kontinuirano sudjeluju u edukacijskim ciklusima, predavanjima i supervizijama s ciljem osnaživanja i podrške u radu.

Program se svake godine aktivnostima prilagođava potrebama djece i roditelja, zbog čega je 2015. godine POP program usmjeren na djecu iz obitelji izloženih različitim rizicima, a za skupinu djece koja već manifestiraju poremećaje u ponašanju i njihove obitelji pokrenut je POP+ program. POP+ uz navedene aktivnosti pruža podršku djeci i roditeljima kroz intenzivno individualno savjetovanje i psihoterapiju, tretmanske grupe i druge aktivnosti u skladu s potrebama djece. Iste godine je započeo i s provedbom POST program – program postinstitucionalne podrške u okviru kojeg se organizira psihosocijalna podrška mladima u procesu izlaska iz alternativne skrbi, kao posebno ranjivoj skupini u riziku od siromaštva.

Udruga je 2016. godine dobila i licencu za pružanje usluga savjetovanja i pomaganja obitelji i pojedincu i potpisala s Ministarstvom demografije, obitelji, mladih i socijalne politike ugovor o pružanju socijalnih usluga savjetovanja i pomaganja pojedincu nakon izlaska iz skrbi.

3. Skrb i briga o beskućnicima i borba protiv siromaštva

Program se počeo provoditi 2000. godine otvaranjem prvog splitskog prihvatilišta za beskućnike/ce u suradnji s gradom Splitom. Sve aktivnosti su tada bile usmjerene na smještaj i zbrinjavanje beskućnica/ka, osiguravanje večere, mogućnosti održavanja higijene i čiste odjeće.

Do danas je MoSt razvio brojne druge oblike pomoći i podrške beskućnicima/cama, poludnevni boravak, programe socijalnog uključivanja kroz pomoć u izradi osobnih dokumenta, uključivanje korisnika/ca u programe neformalnog i formalnog obrazovanja, brigu o zdravlju i pomoć u svakodnevnom životu osobama u riziku od siromaštva. Akcijama u zajednici i javnim istupima putem medija utjecalo se na senzibiliziranje javnosti za problematiku beskućništva i socijalne isključenosti.

4. Centar znanja za društveno uključivanje i suzbijanje siromaštva

Udruga MoSt je 2012. godine potpisala s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva sporazum o Razvojnoj suradnji u području centara znanja za društveni razvoj u RH. MoSt u okviru ovog programa svoje dosadašnje iskustvo i specifična znanja u radu s mladima s problemima u ponašanju i beskućnicima prenosi u druge sredine, potiče inovativne modele rada u području društvenog uključivanja i smanjenja siromaštva, zagovara povezivanje i stvaranje mreža dionika u cilju pozitivnih društvenih promjena, provodi istraživanja i analize javnih politika u ovom području djelovanja.

U okviru Centra znanja MoSt je potaknuo više lokalnih i nacionalnih mreža, utjecao na promjene zakonskih regulativa za ranjive skupine građana, potaknuo partnerstva na nacionalnoj razini i zagovarao prava ranjivih skupina sudjelovanjem u radu europskih mreža i krovnih organizacija.

2.

GDCK Čakovec

Kralja Tomislava 29, 40000 Čakovec

040/395 248, info@crveni-kriz-cakovec.hr

Redovna djelatnost GDCK Čakovec su zdravstveni i socijalni programi, organizacija volonterskih aktivnosti, organiziranje akcija dobrovoljnog darivanja krvi, radionica i edukacija za prvu pomoć. Hrvatski Crveni križ – Gradsko društvo Crvenog križa Čakovec neprofitna je organizacija koja djeluje na osnovi misije i načela Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Područje djelovanja udruge jest Međimurska županija, međutim, udruga je dio mreže Crvenih križeva u Hrvatskoj te, prema potrebi, djeluje i izvan županije.

Osim navedenog, u sklopu GDCK Čakovec ureden je i Socijalni dućan čiji korisnici su socio-ekonomski deprivirane osobe za koje se na mjesečnoj bazi dijele prehrambeni, a ponekad i higijenski paketi, prikupljeni i distribuirani putem humanitarne pomoći.

Udruga je svoje djelovanje proširila i na različite projektne aktivnosti čime je također proširila i područje svog djelovanja. Tako je u protekle tri godine sudjelovala u brojnim projektima kao partner i kao prijavitelj, a neki od značajnih su „Humanitarni paket za sjevernu Hrvatsku“, „Za zajednicu – volonterski interventni timovi“ te „Centri za mlade iz alternativne skrbi“.



4.2. Ciljevi Programa KONTAKT

– Centri za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi

Opći cilj provedbe programa je doprinijeti povećanju socijalne uključenosti i prevenciji socijalne isključenosti mladih iz alternativnih oblika skrbi s rizikom od beskućništva podrškom njihovoj integraciji u zajednici.

Postavili smo si sljedeće specifične ciljeve: osigurati visoku kvalitetu partnerstva i provedbe projekta i njegovog utjecaja u skladu s planiranim budžetom i programskim aktivnostima, razviti koordiniran i ujednačen sustav izvaninstitucionalne potpore za prevenciju beskućništva i socijalne isključenosti mladih iz alternativnih oblika skrbi na području RH kroz razvoj mreže Centara za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi, osigurati kontinuitet i teritorijalnu dostupnost psiho-socijalne podrške mladima iz alternativne skrbi u riziku od beskućništva i socijalne isključenosti u zajednici te definirati minimalne uvjete i postupke za preuzimanje i implementaciju modela psiho-socijalne podrške mladima iz alternativne skrbi u riziku od beskućništva i socijalne isključenosti od strane drugih NVO-a u RH.

Kroz četiri seta aktivnosti radili smo na uspješnom postignuću postavljenih ciljeva. Ponajprije, implementacijom i monitoringom programa radili smo na postizanju kvalitetne implementacije programa i pružanju podrške u provedbi partnerima na programu, uspostavom koordiniranog sustava potpore korisnicima i vođenjem evidencije svih pruženih usluga korisnicima centara za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi, radili smo na kvalitetnijem opisu potrebe i problema za daljnje programiranje aktivnosti, neposrednim radom s korisnicima u novonastalim centrima za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi kroz aktivnosti individualne i grupne psiho-socio-pedagoške podrške, usluge vršnjačke podrške, savjetovanje i psihoterapije te aktivnosti informiranja i posredovanja osiguravali smo kontinuitet i teritorijalnu dostupnost psiho-socijalne podrške mladima iz alternativne skrbi u riziku od beskućništva i socijalne isključenosti usmjerene uspješnoj integraciji u lokalnoj zajednici, uz podršku lokalnih organizacija i institucija.

S ponosom možemo reći kako su centri za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi zaista zaživjeli i u Splitu i Čakovcu te smo povećanjem teritorijalne dostupnosti i ujednačavanjem sustava izvaninstitucionalne potpore utjecali na već mnoge mlade s ciljem prevencije beskućništva i socijalne isključenosti. Program se pokazao kao dobar primjer prakse te je vidljiva kvalitetna implementacija u partnerskim organizacijama.



IS

ADVENTURE CO



ck
s.

4.3. AKTIVNOSTI programa KONTAKT – Centri za mlade iz alternativne skrbi

Individualna psiho-socio-pedagoška podrška

Individualnu podršku pružamo mladima iz alternativne skrbi koji su još u domu, stambenoj zajednici ili organiziranom stanovanju i mladima koji su izašli iz skrbi i sada žive samostalno ili sa svojim obiteljima. Tu smo za njih kao netko na koga se mogu osloniti i pomažemo im da se nose sa životnim i svakodnevnim izazovima i problemima. Osim toga, s njima smo i u sretnim trenucima, uspjesima i važnim događajima u životu. Tijekom rada kombiniramo razne metode i pristupe u radu. Individualiziramo pristup i prilagođavamo potrebama mlade osobe. Teme i ciljevi individualne podrške definiraju se u skladu s potrebama mladih, a u cjelini individualna podrška ima za cilj unaprjeđenje kompetencija ključnih za što kvalitetniji samostalan život. Uslugu individualne podrške najčešće koriste mladi koji su izašli iz ustanove ili udomiteljske obitelji i sada se snalaze u izazovima samostalnog života.

Primjeri kompetencija i tema koje radimo s mladima su sljedeće:

Zapošljavanje – traženje i zadržavanje posla (kako pronaći, zadržati ili kako promijeniti posao, radna prava i obveze itd.);

Financije – raspolaganje financijama (štednja, raspodjela novca, socijalna pomoć, načini snalaženja itd.);

Stanovanje – traženje i održavanje mjesta stanovanja (traženje stana, kućanski poslovi, održavanje stana, smještaj tijekom kriznog perioda itd.);

Obrazovanje – traženje i korištenje prilika za cjeloživotno učenje (nastavak školovanja, stipendije, tečajevi itd.);

Zdravlje – briga o vlastitom zdravlju (prehrana, spolnost, ovisnosti, higijena, odabir liječnika, odlasci doktoru, briga o zdravlju općenito itd.);

Praktične vještine – obavljanje važnih praktičnih aktivnosti (otvaranje računa, e-maila, pomoć oko dokumentacije itd.);

Socijalna mreža i sustav podrške – razvijanje socijalne mreže i sustava podrške (odnosi, traženje izvora podrške u okolini, razgovor o partnerima/icama, o prijateljima, o obitelji, ljudima s kojima su u kontaktu itd.);

Slobodno vrijeme i uključenost u zajednicu – organiziranje slobodnog vremena i uključivanje u zajednicu (hobiji, ideje za provođenje slobodnog vremena, volontiranje...);

Osobni razvoj – cjeloživotno učenje o sebi i osobni razvoj (komunikacija, postavljanje ciljeva, dileme, odluke, promjene u životu, rad na sebi, motivacija, samopouzdanje, suradnja, rješavanje problema).

Individualnu podršku mladima pružamo uživo, putem FB chata, live poziva na FB messengeru, mobitelom ili preko Skypea.

Mladi nam se javljaju po preporuci ustanove, centra za socijalnu skrb, zavoda za zapošljavanje, udruga udomitelja, drugih udruga s kojima surađujemo, svojih prijatelja i poznanika ili svojih partnera.

Grupna psiho-socio-pedagoška podrška

Grupnu podršku pružamo djeci i mladima koji su smješteni u domove ili udomiteljske obitelji te mladima koji su izašli iz skrbi i započeli samostalan život. Predviđeno je da grupna podrška traje 14-16 tjednih susreta u trajanju od 90 minuta, no ona može trajati duže ili kraće ako to zahtijevaju specifične potrebe korisnika i te skupine. Teme i ciljevi grupne podrške definiraju se u skladu s potrebama djece i mladih i grupe, a unutar ciljeva i našeg programa i projekata. Prema potrebi s djecom i mladima uključenim u grupnu podršku mogu se organizirati individualni razgovori. Ukoliko se rad provodi s djecom/mladima koji su još u skrbi uspostavlja se redovita suradnja s odgajateljima. Tijekom ciklusa radionica članovi grupe s voditeljicama grupe odlaze na nekoliko izlaza izvan ustanove. Mjesto i aktivnosti dogovaraju se s članovima grupe (to može biti, na primjer, šetnja gradom, klizanje, muzej, neka sportska aktivnost, kino i sl.).

Grupnu podršku uvijek provode dva grupna voditelja/ice. Primjeri grupne podrške su grupe za razvoj životnih vještina, grupe za razvoj kompetencija i vještina za samostalan život i posttretmanske grupe.

Grupe za razvoj životnih vještina najčešće provodimo s mladima koji su tek došli u ustanovu i prilagođavaju se životu u ustanovi. Tijekom grupnih susreta s članovima grupe razgovaramo, provodimo neke radioničke aktivnosti, igramo društvene igre te idemo na male izlete.

Tijekom svih tih aktivnosti razvijamo grupnu koheziju članova grupe, gradimo odnos s članovima grupe te vježbamo socijalne vještine:

- grupa pomaže u prilagodbi na dom, na novo okruženje za djecu i mlade koji su tek došli u ustanovu,
- u grupi se članovi povezuju i stvaraju bolje i kvalitetnije odnose te vide da nisu sami u svojim problemima,
- u grupi uče i razvijaju socijalne (ali i razne životne) vještine,
- u grupi mogu pričati o svojim problemima, strahovima, situacijama u domu,
- kroz grupu jačaju samopouzdanje i samopoštovanje, upoznaju sebe, svoja ponašanja i reakcije u različitim situacijama,
- tijekom grupnih susreta uče o emocijama, kako regulirati svoje ponašanje te kako riješiti sukobe na adekvatan način,
- na grupi članovi mogu sudjelovati u kreiranju aktivnosti, izraziti se, nasmijati se i zabaviti.

Grupe za razvoj kompetencija i vještina za samostalan život provodimo s mladima koji se pripremaju za izlazak iz ustanove i uskoro započinju samostalan život.

Glavni cilj grupnih susreta je unaprjeđenje kompetencija ključnih za samostalan život, kao što su: traženje i zadržavanje posla; raspolaganje financijama; traženje i održavanje mjesta stanovanja; traženje i korištenje prilika za cjeloživotno učenje; briga o vlastitom zdravlju; učenje praktičnih vještina; razvijanje socijalne mreže i sustava podrške; provođenje slobodnog vremena, učenje o sebi i osobni rast i razvoj.

Osim učenja navedenih vještina/kompetencija za samostalan život grupa ima i sljedeće benefite:

- na grupi se članovi povezuju i stvaraju bolje i kvalitetnije odnose te vide da nisu sami u svojim problemima povezanim s izlaskom iz skrbi,
- šire svoju socijalnu mrežu,
- na grupi uče i razvijaju socijalne (ali i razne životne) vještine,
- kroz grupu jačaju samopouzdanje i samopoštovanje, upoznaju sebe,
- na grupi mogu pričati o svojim problemima, strahovima, izazovima koji ih čekaju u samostalnom životu,
- upoznaju se sa stručnjacima koji rade u udruzi te se po izlasku iz ustanove uvijek mogu javiti ako trebaju podršku i pomoć u samostalnom životu.

Mladi s grupnim voditeljima sudjeluju u kreiranju tema i aktivnosti na grupnim susretima.

Posttretmanske grupe provodimo s mladima koji žive samostalno i potrebna im je podrška u izazovima samostalnog života. Mladi na susretima i preko FB-a predlažu teme i aktivnosti kojima se žele baviti.

Usluga osobnog mentora

Osobni mentor je stručna osoba koja je zadužena za praćenje i podršku mlade osobe u procesu izlaska iz skrbi. Ona počinje s mladom osobom raditi dok je mlada osoba još u ustanovi te nakon izlaska iz skrbi. Osobni mentor je spona između mlade osobe, odgajatelja i centra za socijalnu skrb, a ima zadatak pripremiti i podržavati mladu osobu u procesu izlaska iz skrbi. To znači da će osobni mentor pomoći mladoj osobi da dobije podršku CZSS-a, HZZ-a, pronade smještaj, ali i da će raditi na razvijanju drugih vještina ključnih za osamostaljivanje.

Osobni mentori pomažu i mladoj djeci i mladima u alternativnoj skrbi. Taj vid osobnog mentorstva usmjeren je na poboljšanje školskog uspjeha djece, ali uslijed odnosa koji će se razviti između mentora i djeteta, očekuje se da će to bolje utjecati i na njihov odnos s vršnjacima, na bolju socijalnu integraciju i njihovu dobrobit općenito.

Usluga vršnjaka pomagača

Vršnjaci pomagači su mladi ljudi koji su tijekom odrastanja bili smješteni u dječje ili odgojne domove ili udomiteljske obitelji, a sada samostalno brinu o sebi te svojim iskustvom žele pomoći drugima.

Vršnjaci pomagači pomažu mladima koji uskoro izlaze iz skrbi i mladima koji su već započeli samostalan život kako bi se što lakše snašli, što brže osamostalili i kako bi znali da u svemu tome nisu sami. Vršnjaci pomagači kroz druženja s mladima razgovaraju o svakodnevnom životu, dijele svoja iskustva, savjete i bitne informacije. No, ponajviše, vršnjaci pomagači pomažu time što šalju poruke „ti to možeš“ i „nisi sam“. Vršnjak pomagač prijateljskim i podržavajućim odnos pomaže mladoj osobi da se osamostali. Vršnjak pomagač svojim primjerom odgovorne i samostalne osobe pomaže mladoj osobi da lakše prođe put do osamostaljivanja.

Vršnjaci pomagači prolaze osposobljavanje za pomaganje i tijekom volontiranja imaju osiguranu mentorsku podršku stručnjaka.

Savjetovanje i psihoterapija

U savjetovanje i psihoterapiju uključuju se mladi koji osjećaju potrebu za osobnim rastom i razvojem. Za razliku od individualnog rada ono primarno nije usmjereno na edukaciju i razvoj specifičnih kompetencija, već omogućuje mladima da prorade razna traumatska iskustva, ali i trenutne životne teškoće.

Proces savjetovanja usmjeren je na istraživanje i jačanje osobnih potencijala pojedinca kako bi se mogao nositi sa svakodnevnim izazovima. Mladima pomažemo da se lakše nose s raznim izazovima samostalnog života i da razviju svoje osobne potencijale. Usvajaju nove vještine te im je pružena podrška u procesu promjene i u procesu rješavanja specifičnih životnih pitanja. Usluga se provodi najčešće jednom tjedno.

Korištenje prijenosnog računala, mobitela, printera i skenera

Kod nas u udruzi (Zagreb, Sveti Duh 55) mladi mogu koristiti prostor, prijenosno računalo, mobitel, printer ili skener. Mogu doći kod nas tražiti posao ili stan za najam na internetu, zvati poslodavce, fotokopirati neke dokumente, isprintati životopis, istraživati na internetu teme koje ih zanimaju, slušati glazbu i sl. Mogu doći i raditi što god žele samostalno, ali i zatražiti pomoć stručnjaka.

Informiranje preko FB-a Igrana Kontaktić i infomoba

Na Facebook profilu Igrana Kontaktić mladi mogu saznati novosti o našim aktualnim događajima, pročitati obavijesti o aktualnim natjecajima za posao, oglasima za najam stana, besplatnim događanjima, radionicama, edukacijama, tečajevima, stipendijama i sl. te pročitati razne korisne tekstove. Mladi također mogu sami stavljati oglase za poslove, tražiti cimera/icu, tražiti nešto što im je potrebno i razmjenjivati informacije s drugim mladima. Na profilu ih također podsjećamo na postojeće usluge programa te smo stalno s njima u kontaktu kako bi olakšali inicijalni i sve buduće kontakte mladih sa stručnjacima udruge. Osim toga, postovima, komentiranjima, razmjenom informacija i među mladima kreiramo prostor za međusobno povezivanje mladih i širenje njihove socijalne mreže.

Olakšavanje pristupa uslugama u lokalnoj zajednici

Suradujemo s raznim firmama, organizacijama, institucijama, udrugama i sl. Pomažemo mladima tako da ih povezujemo s nekim poslodavcem, pomažemo im da ostvare novčanu pomoć, dobiju privremeni smještaj, hranu, higijenske potrepštine ili odjeću i obuču, prijave se na Hrvatski zavod za zapošljavanje, snadu se u dokumentaciji, saznaju neke informacije, upišu besplatno ili po povoljnijoj cijeni neki tečaj (npr. učenje stranog jezika, tečaj fotografije i sl.) ili edukaciju, upišu se na neki sport, dobiju besplatne ulaznice za neko događanje, predstavu, koncert i svašta drugo što mladi žele.

Izleti, druženja, događaji, razmjene mladih

Povremeno organiziramo vikend-izlete, razmjene mladih, druženja i jednodnevne događaje za mlade iz cijele Hrvatske koji uskoro izlaze iz domova ili udomiteljskih obitelji i za mlade koji su nekada bili u domovima ili udomiteljskim obiteljima i sada žive samostalno.



4.4. Osnovne vrijednosti i principi Programa

Prilikom provedbe programa i same implementacije, važno je voditi se postavljenim vrijednostima i principima:

Razvoj u skladu s rezultatima istraživanja potreba

Program se kontinuirano razvija i unaprjeđuje u skladu s rezultatima evaluacije i inputima korisnika i dionika. Mišljenje i sugestije mladih su jednako važne kao i mišljenja stručnjaka i drugih dionika.

Sveobuhvatnost i cjelovitost

Program je usmjeren na sve sfere života mlade osobe i stručnjaci imaju veliku svijest o međusobnoj povezanosti tih sfera. Podjednako se uviđaju koristi individualnog i grupnog pristupa i razvijaju se raznovrsne usluge i partnerski/suradnički odnosi kako bi mlada osoba razriješila problem.

Krenuti od trenutne životne situacije i postepeno širiti vidike

U radu s mladima uvijek se kreće od ispitivanja trenutnih potreba, interesa i ciljeva, ali ne staje se na tome. Stručnjaci postepeno šire mladima vidike kako bi oni sami s vremenom podigli očekivanja od sebe i svog života. Važno je su svi ciljevi izazovni za mladu osobu, ali ne i takvi da ih mlada osoba ne može dosegnuti.

U radu s mladima je uvijek važno pratiti tempo i potrebe mlade osobe. Naprimjer, kada se mlada osoba pokušava osamostaliti, bitno je ići polako u nekim segmentima, ne očekivati nagle životne promjene i poteze. Važno je biti uz njih, povući nekad naprijed, zbog napretka i ohrabrivati, izvlačiti ih iz zone komfora, ali ne da uđu u zonu panike, nego više da im to bude izazov. Ponekad će to biti korak naprijed, korak nazad, ali to je sve normalno i dio je procesa učenja i sazrijevanja i upoznavanja sebe i svojih potreba.

Njegovati i razvijati iskren i podržavajući odnos kao najvažniji alat u radu

Djeca i mladi koji su odrastali u alternativnoj skrbi imaju iskustvo da ih njima bliske osobe povrijede i napuštaju te odnosima pristupaju s puno nepovjerenja. No, ujedno baš je odnos taj koji može zaliječiti rane iz ranog djetinjstva. Stručnjaci ustraju u razvijanju toplog stabilnog odnosa u kojem se može pogriješiti, ali i sačuvati odnos. Stručnjaci imaju veliku svijest da su oni model u svim trenucima svog rada.

Brinemo o njima. Dajemo im do znanja da su nam važni i da nam je drago kada ih vidimo. I kada su tu, važno nam je da se kod nas osjećaju ugodno, prihvaćeno, uvaženo i vrijedno.

Kontinuitet

Osnovne usluge Programa trebaju biti uvijek dostupne. Važno je da mladi mogu doći kada im je potrebno, čak i nakon nekoliko godina, i potražiti pomoć. Kontinuitet se ogleda i u ljudima koji rade na Programu te je važno osigurati da isti stručnjaci što duže rade na Programu jer mladi iz alternativne skrbi ne puštaju nekog olako u život i njihova spremnost da potraže pomoć i da se uključe u aktivnosti često ovisi o tome u kakvom su odnosu s osobom koja ih poziva da se u nešto uključe. Stabilnost odnosa i briga iste osobe na koju se stvarno mogu osloniti može ublažiti posljedice nepovoljnih okolnosti iz ranog djetinjstva.

Fleksibilnost

Usluge programa trebaju biti jasno definirane, ali ne i rigidne. U skladu s individualnim situacijama i potrebama pojedinaca ili grupe potrebno je raditi iznimke i kreirati rješenja koje će omogućiti mladoj osobi da riješi svoj problem i napreduje. Kreativnost, snalažljivost i upornost stručnjaka presudni su u modeliranju usluge koja će biti prilagođena za svaku mladu osobu.

Pristupačnost i dostupnost

Usluge programa trebaju biti pristupačne i dostupne u svim pogledima. Važno je da su usluge besplatne, da je radno vrijeme kreirano tako da korisnici koji rade u različitim smjenama mogu doći i koristiti ih, da se usluge pružaju u prostoru do kojeg se može doći javnim prijevozom i koji je izgledom i atmosferom prilagođen mladima. Procedure i pravila korištenja usluge su jednostavna i ne djeluju odbijajuće.

Poštivati individualizam

Svaka mlada osoba je jedinstvena i razvoj individua koje su različite i koje poštuju druge koji su različiti važna je misija Programa. Stručnjaci koji rade na Programu uvažavaju različitosti u pogledu nacionalnosti, vjeroispovijesti, spolne orijentacije itd. te promoviraju i osiguravaju primjenu ljudskih prava unutar Centra, ali i šire. Mišljenje i želje mladih su važnije od toga što društvo želi, odnosno važno je da ih se ne pokušava ukalupiti u ono što drugi od njih očekuju. U trenutcima kada se korisnici susretnu s nepravdom, stručnjaci ne potiču konformistički pristup, već razmatraju sve moguće intervencije i omogućuju mladoj osobi da sama odluči želi li se prilagoditi, mijenjati sebe ili se boriti za promjenu neke društvene regulative.

Stručnjaci kontinuirano rade na sebi kako bi podržali mlade u njihovim ciljevima čak i kada oni imaju drukčije mišljenje. Stručnjaci pomažu mladima donijeti informiranu odluku, ali na niti jedan način ne vrše pritisak na mladu osobu da donese određenu odluku i podržavaju ih u provedbi odluke sve dok nečiji život ili dostojanstvo nisu ugroženi.

Mladu osobu je potrebno informirati, educirati i sl. te ukazati na posljedice svake pojedine odluke. I tada imaju informirani izbor krenuti u kojem god smjeru požele. I da, dogodit će se nekada i pogreške, usponi i padovi. I tada smo mi još uvijek tu i idemo dalje s njihovim novim idejama i planovima. To je isto dio stvaranja nekog drukčijeg odnosa – da smo još uvijek tu kao podrška koju god odluku oni donijeli. Važno je ne osuđivati mlade i ne polaziti od nekih pretpostavki, uvijek biti u poziciji neznanja, pokušati razumjeti, otkrivati potrebe, okolnosti, uzroke nekih problema i poteškoća koje imaju, vidjeti njih cjelokupne i sa svim njihovim slabijim i jakim stranama. Odluke i izbori moraju biti njihovi. Naše životno iskustvo je drukčije, svačije iskustvo je drukčije. I svatko ima svoju perspektivu i viziju vlastitog života i puta kojim želi ići.

Osnaživanje

Mladima se pruža onoliko podrške koliko im je potrebno da samostalno ostvare svoj cilj. Ponekad će to značiti da kada je mladima jako teško, stručnjaci će neke stvari napraviti i umjesto mladih, no kada god je to moguće, stručnjaci će raditi stvari s mladima ili ih pustiti da rade sami. Proces osnaživanja je postepen i ujedno obuhvaća učenje kako primiti, zatražiti i pružiti pomoć. Mišljenje i želje mladih uvijek se uzimaju za

ozbiljno i u razgovoru su mladi ravnopravni sugovornici. Osnaživanje svih dionika i rad koji je fokusiran na snage središnji je dio rada.

Mladima treba puno podrške i brige, posebno kada tek kreću u neke nove životne etape i kada rade nove korake. Većina ih nema dovoljno samopouzdanja i treba im puno ohrabriranja. I vremena i strpljenja. Bitan je primjeren tempo. Nastojimo ih osnaživati, ostvariti dobre odnose, mijenjati percepcije odnosa (dati im novo iskustvo dobrog odnosa s drugima), pružiti im neku toplinu, dati podršku.

Pokušavamo im pružiti neku optimističniju sliku svijeta i motivirati ih za daljnje korake. Trudimo se ojačati ih kako bi imali veće samopouzdanje u daljnjim koracima.

Primjena najvišeg mogućeg stupnja participacije djece i mladih

S mladima se radi tako da se postepeno podiže stupanj njihove participacije odnosno podučava ih se da postepeno razvijaju ovu kompetenciju. Ona se razvija od najbazičnijeg stupnja da se mlade pita o čemu žele učiti, kako žele raditi pa do toga da s voditeljima provode i organiziraju pojedine aktivnosti, da sami vode neku akciju i pomažu drugim mladima, pišu priručnike pa do toga da ravnopravno sudjeluju u kreiranju politika i zagovaračkim aktivnostima.

Biti dio zajednice

Informacije o pojedinim korisnicima programa su profesionalna tajna, no važno je da poteškoće s kojima se mladi susreću i njihovi uspjesi na uopćeni način budu odaslani u javnost. Bitno je usmjeriti pažnju na to da mladi iz alternativne skrbi ne postanu nevidljiva i socijalno isključena skupina. Njeguju se suradnje sa svim dionicima i razvijaju se podržavajući suradnički odnosi sa svim dionicima te se cijene i njihovi najmanji doprinosi. Sva znanja i mudrosti koje se prikupe u sklopu Programa dijele se kako bi se i drugi na adekvatne načine uključili u pružanje kvalitetne skrbi.

4.4. Rezultati provedbe Programa

Rezultati Programa prikazat će se po svakoj godini provedbe:

Prva godina provedbe

Prije početka rada, partnerima je osigurana podrška u implementaciji te su organizirane implementacijske radionice u kojima su se prenosila sva znanja i iskustva s programa. Cilj je bio upoznavanje s programom i samim uslugama te načinom izvođenja aktivnosti i vođenja evidencije te načinima izvještavanja. Bitan segment provedbe programa i implementacije programa činila je kontinuirana podrška partnerima, a kroz prvu godinu smo sveukupno održali pet partnerskih sastanaka.

U svrhu pružanja bolje i kvalitetnije usluge korisnicima, u prvoj godini smo stvorili mrežu suradnika i potpore u zajednici od ukupno njih 28 na području Zagreba, Čakovca i Splita.

Neposredan rad s mladima – Pružili smo ukupno 181 uslugu individualne psiho-socio-pedagoške podrške za 47 mladih osoba iz alternativne skrbi (beskućnika i u riziku od beskućništva) kojima smo unaprijedili životne vještine i kompetencije ključne za samostalan život.

Ukupno smo pružili i organizirali šest grupnih psiho-socio-pedagoških podrški. Dvije je organizirala udruga MoSt u Splitu, a četiri udruga Igra u Zagrebu i OZ u Turopolju. Održano je ukupno 78 susreta te je grupnom podrškom obuhvaćeno 59 korisnika.

Jedna mlada osoba iz alternativne skrbi je primila dva sata vršnjačke podrške u svrhu postizanja samostalnog života u lokalnoj zajednici. U uslugu savjetovanja i/ili psihoterapija uključili smo 15 mladih te smo ukupno pružili 102 sata ove usluge.

Aktivnošću Informiranje i posredovanje obuhvatili smo 267 korisnika. Unutar spomenute usluge, sadržane su sljedeće aktivnosti: FB chat i profil Igrana Kontaktić, infomob, volontiranje za udruga Igra, korištenje prostora, računala, skenera, prezentacijsko-informativne radionice, inicijalni razgovori.

Druga godina provedbe

U drugoj godini provedbe održali smo četiri partnerska sastanka. Iako su projektno predviđena dva, održali smo ih više jer je projektni partner GDCK Čk prvi puta provodio grupnu psiho-socio-pedagošku podršku, a sukladno tome bila im je potrebna veća podrška u implementaciji. U drugoj godini smo stvorili mrežu suradnika i potpore u zajednici od ukupno njih 38 na području Zagreba, Čakovca i Splita.

Tijekom grupne podrške održane u prvom polugodištu provedbe, uključena su djeca koja su tek došla u Dječji dom Zagreb, podružnicu IGK, u dobi od 14 do 16 godina jer se ukazala potreba za grupnom podrškom kako bismo ih na vrijeme osnažili i razvili životne vještine koje će ih spriječiti od beskućništva i kada izađu iz skrbi te će biti u manjem riziku od beskućništva. Nerijetko mladi, dolaskom u ustanovu, padaju pod utjecaj vršnjaka, izgubljeni su, u otporu od institucionalizacije te su skloni bjegovima i odabiru ponekad život beskućnika, a problematično je što su u toj dobi još uvijek maloljetni te u tom slučaju dolazi do promjene smještaja i ustanove.

Prilikom tranzicije, njihova traumatska iskustva se pojačavaju, nisu naučeni na nošenje sa stresom, donošenje odluka, zbog toga smo ih uključili u naš program kako bismo prevenirali navedeno. U drugom polugodištu su uključeni mladi koji ove godine izlaze iz skrbi, a koji su u izravnom riziku od beskućništva jer mnogi od njih prilikom izlaska nemaju riješeno stambeno pitanje ili se vraćaju u svoje obitelji koje su uglavnom disfunkcionalne te trebaju podršku kako na njih ne bi negativno utjecali. Obuhvatili smo mlade u Splitu, Zagrebu i Čakovcu. U Splitu i Zagrebu su obuhvaćeni mladi koji izlaze iz ustanove dok su u Čakovcu po prvi puta obuhvaćeni mladi iz udomiteljstva. Istovremeno, tijekom cijelog izvještajnog razdoblja, obuhvatili smo i mlade koji su izašli iz skrbi, a koji sada žive samostalno.

To su mladi koji su se okušali u samostalnom životu, no okolnosti (unutarnje i izvanjske) im nisu išle u prilog te su u potpunosti u visokom riziku od socijalne isključenosti ili su već socijalno isključeni i trebaju intenzivnu psihosocijalnu podršku kako bi se njihova razina isključenosti smanjila i tako eventualno osigurala njihova samostalnost i izlazak iz beskućništva i ovisnosti o socijalnim institucijama i pomoći. Također, kako radimo i s maloljetnicima iz Odgojnog zavoda u Turopolju i Požegi, podrškom smo obuhvatili i njih.

Zahvaljujući postojanju centara za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi u Splitu i Čakovcu, obuhvatili smo više korisnika, ali i zahvaljujući našem FB profilu Igrana Kontaktić (koji je u tom trenu brojio oko 300 mladih iz alternativne skrbi), mladima smo svakodnevno objavljivali razne korisne informacije (ogläse za posao, događanja, prava koja mogu ostvariti...), a putem messengera i infomoba smo direktno komunicirali s njima. Tako smo osigurali dostupnost usluga programa na razini cijele Hrvatske.

U ovom izvještajnom razdoblju ukupno je obuhvaćeno 198 korisnika (103 muških i 95 ženskih), najviše na području Grada Zagreba, Splita i Čakovca, no zahvaljujući usluzi informiranje i posredovanje, obuhvaćeni su i korisnici iz drugih dijelova Hrvatske, u prosječnoj dobi od 22 godine.

Iz vanjske evaluacije programa:

Prilikom analize relevantnosti utvrđena je visoka razina usklađenosti ciljeva s prioritetima natječaja i strateškim dokumentima koji sadrže programirane potrebe i identificirane probleme.

Aktivnosti u sklopu ovog specifičnog cilja gotovo u potpunosti su usmjerene na mlade iz alternativne skrbi. Osmišljene su tako da obuhvaćaju široko područje i raznolike potrebe. Individualna psiho-socio-pedagoška podrška obuhvatila je ukupno 87 korisnika. Korisnici ove podrške mogu paralelno koristiti i grupnu podršku, iako su isti većinom mladi koji više ne sudjeluju u grupnim aktivnostima te oni koji su izašli iz sustava skrbi. Takva vrsta korisnika je najzastupljenija zato što u samostalnom životu trebaju podršku u određenom periodu dok ne pronađu posao i odgovarajuće stanovanje. Isto tako, u slučaju da se nalaze u teškim životnim situacijama, korisnici zatraže prvo ovaj vid podrške koja, ujedno, ima i funkciju trijaže.

Korisnici primaju konkretnu pomoć u svakodnevnim područjima kao, naprimjer, pisanje životopisa, prikupljanje dokumentacije za ostvarivanje određenih prava, traženje posla, profesionalno usmjeravanje, praktične savjete vezane uz zdravlje te brojne druge teme. Vrijednost ovog vida podrške je u tome što se pruža na više načina koji su prilagođeni korisničkoj skupini, naprimjer, putem aplikacije Facebook (zero)

messenger – pristup aplikaciji je besplatan, ne zahtijeva mobilne podatke i dostupna je svima te se ova usluga pruža svakodnevno. Ovaj vid podrške ima vrlo dobre povratne informacije korisnika u svim segmentima te se ističe visoka korisnost podrške i zadovoljstvo kvalitetom pružene usluge.

Usluge i aktivnosti koje se pružaju u sklopu programa gotovo su jedinstvene na području Republike Hrvatske i od izrazitog su značaja za daljnji razvoj sustava alternativne skrbi za djecu i mlade.

Treća godina provedbe

Tijekom treće godine već je bilo vidljivo kako se svaka organizacija u potpunosti „uhodala“ te je program implementiran u skladu s njegovim vrijednostima. Više nije bilo potrebno posebno naglašavati koja će organizacija što raditi, već je bilo jasno, sukladno načelima, standardima i iskustvu provedbe programa, s kojim korisnicima se radi, koje usluge se pružaju i u kojem periodu. Nama kao nositeljima programa bilo je divno pratiti razvoj centara za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi i ostvarenje postavljenih ciljeva.

S obzirom na to da je u Hrvatskoj u tijeku proces deinstitutionalizacije, a naša grupna podrška unutar programa obuhvaća mlade koji izlaze iz skrbi, u trećoj godini je vidljiv manji broj korisnika na smještaju, samim time manji obuhvat korisnika unutar grupne podrške, ali, s druge strane, vidljiv je porast broja korisnika kojima je pružena individualna podrška, najviše onima koji su izašli iz skrbi. Ovu prilagodbu na stanje i potrebu korisnika dala nam je ključna aktivnost programa, a to je evaluacija i programiranje programa gdje je nužno evaluirati aktivnosti i biti u skladu s razvojem alternativne skrbi u RH.

U ovom periodu su nastavljene suradnje uspostavljene tijekom prethodnih dviju godina provedbe programa te su uspostavljene s još deset novih suradnika.

Zbog potrebe vođenja evidencija, podatci se prikupljaju redovito tijekom provedbe programa. U tu svrhu koristi se Excel tablica u kojoj se vode aktivni korisnici, njihovi podaci te korisnici unutar svake pružene usluge. Evidencije se prikupljaju mjesečno. Prilikom implementacije programa partnerskim organizacijama, partneri su upoznati s takvim vođenjem te su ga nastavili tako voditi unutar svojih organizacija. Tablica prati jednogodišnje razdoblje te je prilikom početka ove godine napravljena nova tablica koja je poslana partnerima. Zahvaljujući formulama unutar nje, vrlo lako, u svakom trenutku, može se pratiti koliko je pružena usluga, koje usluge su pružene te koliko je korisnika u kojem periodu koristilo tu uslugu. Tijekom ovog izvještajnog razdoblja uloženi su veliki trud i napor te smo našu opsežnu excel tablicu izmijenili kako bi bila što jednostavnija za upotrebu, vodeći se iskustvom prethodnih dviju godina provedbe programa.

Individualnom podrškom smo obuhvatili **32 djece i mladih** (beskućnika i u riziku od beskućništva) **individualnom podrškom uživo, 41 putem FB chata i 11 putem infomoba**, a s kojima smo radili na unaprjeđenju životnih vještina i kompetencija ključnih za samostalan život (traženja i zadržavanja posla; raspolaganja financijama; traženja i održavanja mjesta stanovanja; traženja i korištenja prilika za cjeloživotno učenje; brige o vlastitom zdravlju; obavljanja važnih praktičnih aktivnosti; razvijanja socijalne mreže i sustava podrške; organiziranja slobodnog vremena i uključivanja u zajednicu). **Pružili smo sveukupno 283 usluge individualne podrške.**

Kroz uslugu savjetovanja i/ili psihoterapije s mladima iz alternativne skrbi koji su u visokom riziku od beskućništva radili smo na osnaživanju pojedinaca kako bi istražili i ojačali osobne potencijale kako bi se mogli nositi sa svakodnevnim izazovima. Pružili smo ju 92 puta za 12 korisnika u riziku od beskućništva.

Kroz uslugu informiranja i posredovanja, rezultati provedbe su sljedeći: usluga FB informiranja putem navedenog kanala je pružena 246 puta za 132 mladih, na FB profilu Igrana Kontaktić objavljeno je 406 postova različite tematike (oglasa za posao, stan, prava koja mogu ostvariti, aktivnosti u koje se mogu uključiti...), na Instagram profilu 47, usluga informiranja putem infomoba je pružena 133 puta za 43 mladih, usluga olakšavanje pristupa uslugama u zajednici je pružena 26 mladima koje smo uključili u aktivnosti zajednice i posredovali pri uključivanju, ukupno 39 usluga, usluga korištenja prostorije, računala i interneta je bila kontinuirano dostupna te je pružena u za 16 mladih, 86 puta, mrežnu stranicu Skok u život i dalje administrira mlada osoba iz alternativne skrbi, dvije mlade osobe iz alternativne skrbi su bile uključene volonterski s ukupno 16 pruženih usluga, dva korisnika su uključena u hrvatsku reprezentaciju beskućnika, 11 korisnika je sudjelovalo na malonogometnom turniru u Spaladium Areni.

Rezultati programa

1. godina provedbe

28 suradnika u našoj mreži zajednički s nama pruža podršku djeci i mladima iz alternativne skrbi

47 djece i mladih iz alternativne skrbi pružena je individualna psiho-socio-pedagoška podrška u uživo, ukupno 181 puta

15 mladih iz alternativne skrbi dobilo je savjetodavnu i psihoterapijsku podršku, ukupno 102 sata.

1 mlada osoba iz alternativne skrbi dobila je svog vršnjaka pomagača – podršku od strane mlade osobe koja je također nekoć bila u alternativnoj skrbi

55 djece i mladih iz alternativne skrbi koji su tek došli u ustanovu i prilagođavaju se životu u ustanovi uključeno je u grupnu psiho-socio-pedagošku podršku, u grupe za razvoj životnih vještina i u grupe za razvoj kompetencija i vještina za samostalan život za mlade koji se pripremaju za izlazak iz ustanove i uskoro započinju samostalan život.

267 mladih bilo je uključeno u razne usluge Informiranja i posredovanja

204 puta djeca i mladi su informirani o različitim relevantnim sadržajima putem info moba

2263 puta mladi su dobili individualnu podršku i informacije putem FB chata

378 informativnih postova objavljeno je na FB profilu za mlade

29 puta djeci i mladima olakšali smo pristup različitim uslugama u lokalnoj zajednici

23 puta mladi su volontirali na programu.

2. godina provedbe

38 suradnika u našoj mreži zajednički s nama pruža podršku djeci i mladima iz alternativne skrbi

41 djece i mladih iz alternativne skrbi pružena je individualna psiho-socio-pedagoška podrška u uživo.

45 djece i mladih iz alternativne skrbi pružena je Individualna psiho-socio-pedagoška podrška putem FB chata.

Ukupno je pruženo **242 usluge individualne podrške** mladima iz alternativne skrbi.

7 mladih iz alternativne skrbi dobilo je savjetodavnu i psihoterapijsku podršku, ukupno 46 puta.

2 mlade osobe iz alternativne skrbi dobila je svog vršnjaka pomagača – podršku od strane mlade osobe koja je također nekoć bila u alternativnoj skrbi, ukupno 116 puta je pružena usluga.

2 mlade osobe iz alternativne skrbi dobilo je 2 osobna mentora – stručnjaka koji su im pomagali u snalaženju u samostalnom životu.

12 djece i mladih iz alternativne skrbi koji su tek došli u ustanovu i prilagođavaju se životu u ustanovi uključeno je u grupnu psiho-socio-pedagoška podršku, u grupe za razvoj životnih vještina

37 mladih koji se pripremaju za izlazak iz ustanove i uskoro započinju samostalan život uključeno je u grupnu psiho-socio-pedagoška podršku u grupe za razvoj kompetencija i vještina za samostalan život

27 djece i mladih informirano je o različitim relevantnim sadržajima putem info moba, ukupno 54 puta.

412 informativnih postova objavljeno je na FB profilu za mlade

154 djece i mladih informirano je putem FB chata na profilu za mlade, ukupno 405 puta

43 djece i mladih olakšali smo pristup različitim uslugama u lokalnoj zajednici, ukupno 90 puta

4 mladih iz alternativne volotnerski u rad programa.

3102 pregleda na web stranici Skok u život koju vode mlade iz alternativne skrbi

3.godina provedbe

10 novih suradnika u našoj mreži suradnika zajednički s nama pruža podršku djeci i mladima iz alternativne skrbi.

32 djece i mladih iz alternativne skrbi **pružena je individualna psiho-socio-pedagoška podrška u uživo**, ukupno **135 puta**.

41 djece i mladih iz alternativne skrbi **pružena je Individualna psiho-socio-pedagoška podrška putem FB chata**, ukupno **120 puta**.

11 djece i mladih iz alternativne skrbi **pružena je Individualna psiho-socio-pedagoška podrška putem info moba**, ukupno **28 puta**.

Ukupno je pruženo **283 usluge individualne podrške**.

12 mladih iz alternativne skrbi dobilo je **savjetodavnu i psihoterapijsku podršku**, ukupno 92 puta.

1 mlada osoba iz alternativne skrbi dobila je svog vršnjaka pomagača – podršku od strane mlade osobe koja je također nekoć bila u alternativnoj skrbi.

1 mlada osoba dobila je svog osobnog mentora, stručnjaka koji pruža podršku pri izlasku iz alternativne skrbi.

17 djece i mladih iz alternativne skrbi koji su tek došli u ustanovu i prilagođavaju se životu u ustanovi uključeno je u **grupnu psiho-socio-pedagoška podršku, u grupu za razvoj životnih vještina**.

19 mladih koji se pripremaju za izlazak iz ustanove i uskoro započinju samostalan život uključeno je u **grupnu psiho-socio-pedagoška podršku u grupe za razvoj kompetencija i vještina za samostalan život**

16 mladih koristilo je **prostor udruge, računalo, mobitel, printer ili skener, ukupno 86 puta.**

43 djece i mladih informirano je o različitim relevantnim sadržajima putem info moba, ukupno **133 puta.**

406 informativnih postova objavljeno je na FB profilu za mlade

47 informativnih postova objavljeno je na Instagram profilu na mlade

132 djece i mladih informirano je putem FB chata na profilu za mlade , ukupno 246 puta

26 djece i mladih olakšali smo pristup različitim uslugama u lokalnoj zajednici, ukupno 39 puta

2 mlade osobe volontirale su na programu

2 mladih uključeno u Hrvatsku reprezentaciju beskućnika

4.5. Evaluacija Programa

Tijekom sve tri godine provedbe Programa kontinuirano smo provjeravali zadovoljstvo korisnika i suradnika aktivnostima koje provodimo te ih kontinuirano unaprjeđivali i razvijali. Pritom smo koristili evaluacijske upitnike (online verzije i papirnat) te smo razgovarali s partnerima, suradnicima, djecom i mladima. U nastavku pogledajte kratke izvratke iz evaluacijskih upitnika

Mladima je na grupama najzanimljivije bilo: kada su išli na Bundek, druženje, druženje izvan stambene zajednice, kuhanje i općenite teme, crtanje, pisanje pisma, trikovi, filmovi, komuniciranje, kada smo na papirićima pisali pozitivne stvari jedni drugima, kad smo razgovarali o spolnosti, socijalizacija, kada smo razgovarali o financijama, stanovanje, razgovori za posao, traženje stana i pogodni uvjeti za stanovanje, kad smo zvali stanodavce, proces selekcije za posao, gledanje filma Okus skrbi, kava na Borovju, roštilj i piknik na Bundeku, teme vezane uz traženje posla, pisanje životopisa, debata, kako uštedjeti, društvene igre, tema prehrane, razgovori o provođenju slobodnog vremena, uno, čavrljanje, štit hrabrosti, pravljenje palačinki, kada je došla Antonija (vršnjak pomagač), društvena mreža, prva pomoć, izlet/edukacija u Zagrebu, odlazak u banku, aktivnosti koje su služile kao icebreakeri na radionicama, provođenje vremena s njima, kako nas uče o onome što nam nitko prije njih nije rekao, bilo je zabavno.

Informacije i znanja koja mladi navode kao najkorisnija, te što su naučili na grupnim susretima:

Da treba pomagati jedni drugima, ne psovati i surađivati jedni s drugima, da mogu puno razgovarati i sa drugim osobama o tome što smo sve doživjeli i na ovoj grupi sam jako puno shvatila neke stvari koje mi puno znače, kako se ponašati, da su prijatelji najljepši dar na svijetu, kako sačuvati prijateljstvo, informacije o zaposlenju i stanovanju, upravljanje novcem, gdje poslije škole, informacije o pronalasku posla nakon škole, financije, stanarina i ostali važni prihodi, na koje stvari treba obratiti pozornost pri kupnji/najmu stambenog prostora, kako pronaći stan te na što trebamo paziti, poslovi i financije, pisanje životopisa, savjeti za budućnost, kako pronaći posao, poštovanje, što poslije školovanja (što moramo obaviti), informacije o štednji, informacije o stanovanju i kako naći posao, kako se osamostaliti, kako ne biti brzoplet u nekim stvarima, povijesne teme i razgledavanje grada.

Što je za mlade bila najveća dobit, najznačajnije tijekom savjetovanja: savjeti i priča, XX je jako pristupačna, vrlo se lako dogovoriti s njom i pomogla mi je saznati neke stvari, prijateljski pristup, ugodna atmosfera, normalni razgovori, potpora, probati se više otvoriti o sebi barem malo. Pristupačnost, otvorenost i ljubaznost Lane. Lana je bila uvijek dostupna u bilo kojem trenutku mi je trebalo, a često bi to bilo i telefonski skoro svaki dan. Osjećao sam da me netko zaista čuje i da je netko tu za mene, činjenica da me savjetnica razumijela te to da smo bile dosta fleksibilne i mogle pričati preko skype-a, pomoć kroz razgovor, podrška i razumijevanje.

Koje su se promjene dogodile za mlade od kad idu na savjetovanje: razumijevanje problema i osjećaja koje inače ne bih znala razumijeti sama, znači pomogla mi je shvatiti neke stvari koje su mi se desile u djetinjstvu, a odražavalo se loše na meni. Davala mi je savjete za neke odluke. Pomogla mi je da shvatim da sam zapravo ja prema sebi imala negativno mišljenje itd..., počeo sam malo bolje razumijevati sebe i svijet oko sebe.

Super mi je to što sam skužio da svatko gleda na svijet nekako u svom pogledu. Da ima pametnih i onih drugih ljudi. Da nekada treba samo pustiti misli i tok događaja, da se sami odigraju jer je bitna prilagodba tome nećemu, a ne kontrola početka i završetka. Svi smo drukčiji i ne razmišljamo isto, nemamo isti stupanj razumjevanja i logičkog razmišljanja. Barem ne isti, samo drukčiji; moja percepcija sebe i svijeta i rješavanje problema; Terapija mi je pomogla tako što sam počeo više razmišljati nego prije; Donio sam neke vrlo važne odluke u životu koje ne bih mogao donijeti samostalno pri čemu mi je Lana samo otvorila oči i omogućila mi da vidim neke stvari puno jasnije. Pomogla mi je da više cijenim sebe.

Također mi je savjetovanje pomoglo u odnosima s partnericom i ostalim životnim situacijama; više vjerujem u sebe, imam više samopoštovanja, nisam više tako ljuta kao što sam bila; opće dobro za mene, a isto tako i moju okolinu i širokoj lepezi spektara odnosa mene samim sa težim životnim situacijama; Razvila sam neki monolog sa sobom kako bolje riješiti probleme; povećanje vlastitog samopuzdanja, bolja psihička i fizička briga o sebi i veće osvrtnje na vlastite odgovornosti.

Što se mladima najviše sviđa kod FB profila koji koristimo za uslugu informiranja:

“Oglasi za posao, informacije koje su bitne za stjecanje nekih dobrih osobina, sviđa mi se to što su u grupi svi ljudi koji su bili u domu, pa jedne druge razumijemo u nekim stvarima, sudjelovanje u pomoći, Sve...sve je korisno ili

meni ili nekome drugom, nikad nisu glupe teme i uvijek stim nekome pomognete bez obzira koja je tema i sl., vidjeti stare prijatelje :), obrazovanje, šta ste predani, i pokušavate izaći u susret svakome, sviđa mi se što se stvarno trudite stavljati postove o poslovima, ja ne tražim posao, ali da ga tražim dobro bi mi došla ta info, otvoren pristup prema mladima, korisne informacije, aktivnost, brzi odgovori, zanimljive i korisne informacije, što je stalno aktualan, što ga ne zapostavljate, nego ste konstantno aktivne i uvijek dostupne, pomoć oko pronalaska posla ili stana, aktivnost, i ne znam kako da se izrazim (al kao da ste otvoreni za sve vrste "problema", da vas se može kontaktirati za jako puno stvari na svim područjima)... Nadam seda ćete shvatiti na što mislim., da nema Vas nebi znao za neke radionice i ostale mogućnosti, u vezi posla. To stvarno dobro radite!!!, to kaj ste mi uvijek dostupni i kad mi je teško i kad sam sretna i kad se trebam ispovjedati i javiti iz neke gluposti hhh, briga o djeci, slike..."

Što se mladima najviše sviđa/svidjelo vezano uz individualnu podršku (u živo, putem skype-a, putem fb chata...):

"Sviđa mi se što brzo odgovarate!, a ono sve ajmo reći, podrška i savjeti, pomoć o odlučnost, uvijek spremne pomoći susretljive vesele drage, baš sve."

"Komunikacija, razumjevanje, pomoć, pozitivna energija, taženje posla, svidjelo mi se to šta sam se osjećala kao da sam u jednoj velikoj predivnoj obitelji, otvorenost i spremnost na pomoć u bilo kojem trenutku, trud, otvorenost, pozitivna i zabava, ljubaznost, vaša briga oko mene kao pojedinca, druženje i razgovori, najviše mi se je svidjelo što se uvijek trude pomoći naći rješenje za probleme, što su osobe s kojima smo provodili vrijeme bili vrlo komunikativni sretni i zračili pozitivom!, pristupačnost osoba, to što su ljudi tamo otvoreni i vidi se da radu posao koji vole, otvorenost za razgovor prema svim mogućim temama i vrstama problema, pomoć u traženju poslaaa, putovanja, dajete ideju,, vjetar u leđa,, ali ne gurate niste napadni i dosadni nego pustite da,, posao,, odradi ta osoba koju savjetujete, sviđa mi se koliko podrške i ljubavi imate prema svakome od nas,, te koliko vam se zaista može povjeriti ono što vam kažem, podrška u svakom pogledu, iskrenost, i svaka ideja je prihvaćena i dobro došla, nekad čovjek izgovori glupost, ali s druge strane (udruga), nema potsmjehivanja, već je i ta glupost koju izgovoriš nesvjesno prihvaćena, uvijek spremni saslušati i pomoći, fokusiranost i usmjerenost, to što ste me razmijeli u svemu, pomagali mi oko svega, davali mi savjete itd..., što je XX uvijek tu i za šalu i za ozbiljnost, ma svee:) uvijek fina i ugodna okolina za druškanje, stvarno sam zadovoljan s uslugama i samim radom udruge. Hvala jos jednom:)), iskrenost i dobri savjeti, opuštena atmosfera, stručni savjeti i neuvjetna podrška, pomoć oko nastavka obrazovanja u podrška za pisanje ispita, savjeti koje sam dobio kod rješavanja privatnih problema i to što ste stalno dostupni., pristupačnost, pozitivizam, suosjećanje, dobra vibra, informacije, želja i volja...,mostaljivanje jer zapravo je puno toga je i do nas, ali znam da ću uvijek od vas imati podršku, savjet i riječ utjehe ili kavicu i čaj o mente i sklonište od vjetra i kiše, hehe. Jako ste otvorene i pristupačne i zabavne što je nama i bilo potrebno, a ne da nam se postavite kao netko tko će nam „kvocati“ (kako mi to tinejdžeri najčešće shvaćamo od većine koji su nešto stariji od nas) samo zato što znate nešto više od nas. Uglavnom, pristup vam je čista 10. Nadam se daljnjem druženju i održavanju novog prijateljstva."

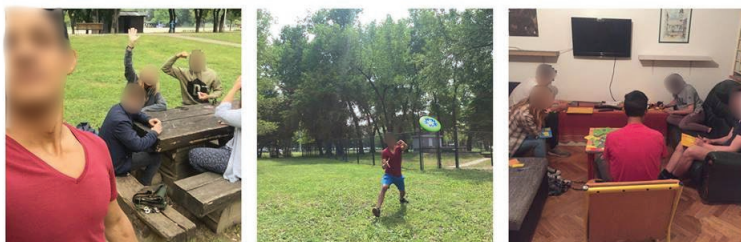
Izdvojili smo i nekoliko citata djece i mladih:



Jako mi je drago da postoji udruga poput vaše..da postoji netko tko se zalaže za uspjeh mladih i ostalo..što se možemo u bilo koje vrijeme javiti vam se za pomoć, savjet ili nešto drugo...da zaista djelatnici koji rade to rade zato što vole i rade to od srca..ne ko neki koji svoj posao odrade samo da na kraju mjeseca dobiju svoju plaću..zato hvala vam od srca...ne trebaju nam nikakve udruge nego vaše da ih ima na 1000 lokacija...hvala na svemu od srca..volim vas...



Svidjelo mi se to šta sam se osjećala kao da sam u jednoj velikoj predivnoj obitelji.



Svida mi se koliko podrške i ljubavi imate prema svakome od nas.. Tę koliko vam se zaista može povjeriti ono što vam kažem.



Nastavite tako i dalje.. I vjerujte mi pomoći ćete svima nama da lakše stanemo na noge..

Hvala na svemu što radite i znam da je izazovno sve nas zadovoljiti. Posebice Vam je teško jer Vas nema veliki broj, a mi smo doista heterogena grupa sa različitim interesima i ciljevima. No svaka čast na trudu i želji da svake godine nešto unaprijedite.

Najjjjjboljiiii ste...ne mjenjajte se...najača udruga, svi smo uz Vas ...

Hvala na svemu... Volimoooo Vaaaaas

Ovak, curke, presimpa ste i puno ste nam pomogle, tj. koliko ste nam uopće mogle pomoći i pripremiti nas za osamostaljivanje jer zapravo je puno toga je i do nas, ali znam da ću uvijek od vas imati podršku, savjet i riječ utjehe ili kavicu i čaj o mente i sklonište od vjetra i kiše, hehe. Jako ste otvorene i pristupačne i zabavne što je nama i bilo potrebno, a ne da nam se postavite kao netko tko će nam „kvocati“ (kako mi to tinejdžeri najčešće shvaćamo od većine koji su nešto stariji od nas) samo zato što znate nešto više od nas. Uglavnom, pristup vam je čista 10. Nadam se daljnjem druženju i održavanju novog prijateljstva.

Odlasci na grupu su me osvijestili da je ta „strašna“ budućnost sve bliže što je u meni budilo nemir i strah, ali uz pomoć i podršku ekipe iz Udruge koje su to pokušale predstaviti kao ne tako lošu i strašnu stvar su mi unijele dozu utjehe i radoznalosti za daljnje učenje i napredak za osamostaljivanje.

Drago mi je da je netko poput vas koji pomaže nama mladima iz skrbi. Koliko god znam da je teško u ovom sektoru vi ste uvijek nasmiješene, pune energije i volje za pomoći. Hvala na vašoj pozitivnosti i vremenu za borbu za nas mlade iz skrbi. :)



Puno pozdrava mojoj XX i ostalom timu jer ste najbolji radite nešto dobro i kvalitetno i drago mi je kaj sam vas upozno i nadam se da ćemo se družiti jos puno puno godina <3 :)

Ostanite ovakvi kakvi i jeste. Nemojte se zbog nikoga mijenjati, jer u nekim slučajevima mladi imaju samo vas, kao svoj oslonac.



4.6. Iskustva partnera u provedbi programa

GDCK Čakovec odlučio je sudjelovati u projektu KONTAKT – Centri za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi zbog činjenice kako u Međimurskoj županiji mlade osobe u procesu izlaska iz domova ili udomiteljskih obitelji nemaju prikladnu pomoć i podršku. Uočena je potreba za sustavnom podrškom i pomoći djeci i mladima koji se nalaze u udomiteljskim obiteljima, ali i u domovima diljem Hrvatske pa se vraćaju u Međimursku županiju. Uključivanjem u ovaj projekt također su se ojačali kapaciteti djelatnika koji su program provodili u udruzi Igra, sudjelovali na edukacijama te naučeno primjenjivali u radu s mladim osobama. Osim navedenog, tijekom triju godina provedbe projekta ojačala je i suradnja GDCK Čakovec s Centrom za socijalnu skrb Čakovec i Udrugom udomitelja djece Međimurja iz koje su proizašle nove suradničke teme i ideje.

Provedba projekta KONTAKT – Centri za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi za GDCK Čakovec predstavljala je jedan pozitivan izazov u kojem smo uvidjeli mogućnosti za rast i razvoj naše djelatnosti prema sustavnoj pomoći mladima iz alternativne skrbi. Rad s mladim osobama bio je ugodan, topao, osvježavajući. Iako s mnogim problemima, nedoumicama i teškim životnim situacijama, uspjeli smo stvoriti jednu pozitivnu atmosferu među mladima koji se otprije nisu poznavali i nas, djelatnika Crvenog križa, te svaki naš susret završiti zagrljajima među novim prijateljima, lijepim riječima i zahvalama. Upravo ta činjenica olakšala je cijeli proces implementacije programa za mlade iz alternativne skrbi u našu djelatnost.

Konkretno promjene kod naših korisnika uočljive su u nekoliko segmenata. Mladi su tijekom provedbe projekta sudjelovali na radionicama i neformalnim druženjima članova grupe koja su rezultirala proširenjem njihove socijalne mreže. To je prepoznato kao velika pozitivna promjena jer su mladi na početku samih aktivnosti napomenuli kako im je širenje socijalne mreže i upoznavanje mladih koji su živjeli u sustavu jedan od ciljeva i motiva uključivanja u sam projekt. Osim navedenog, mladi su stekli određena znanja i vještina koje će im nedvojbeno pomoći u procesu izlaska iz skrbi, a isto tako stekli su povjerenje u voditelje grupa te sada imaju osobe kojima se bez ustručavanja mogu javiti za savjet, razgovor ili druženje. Važan doprinos radionica odnosi se na to što su mladi dobili bolji uvid u svoje osobine, snage i mogućnosti koje ih čekaju u budućnosti. Oslobodili su se početnog srama te su se otvorili grupi i voditeljima, izrazili svoje strahove o izlasku iz skrbi te su propitivali vlastita mišljenja i ponašanja.

Osim toga što sada znaju kome se javiti u trenucima kada će im pomoć biti potrebna, snažniji su u vjerovanjima da oni mogu sami riješiti probleme, samopouzdaniji su i vjeruju u sebe da mogu sami krenuti u život, iako znaju da će im pomoć biti pružena ako i kada im to zatreba.

Udruga MoSt već 20 godina provodi programe skrbi i brige o beskućnicima i programe za djecu i mlade s problemima u ponašanju. Iskustvo dugogodišnjeg rada i prepoznavanje potreba korisnika i lokalne zajednice potaknulo nas je na osmišljavanje programa podrške mladima koji su u procesu izlaska iz sustava alternativne skrbi. Nažalost, osvijestili smo činjenicu da ova ranjiva skupina mladih u najvažnijem trenutku u njihovom životu – prvim koracima u samostalnom životu, često ostane bez obiteljske podrške, ali i bez podrške sustava koji ne nudi adekvatnu podršku i praćenje nakon izlaska. Uvidjeli smo da postoje mladi koji nakon različitih oblika skrbi i tretmana, ponovno postaju dio sustava socijalne skrbi kao korisnici prenoćišta, prihvatilišta,

socijalnih samoposluga, dio njih počinje živjeti na ulici, što držimo poražavajućim za sve nas, stručnjake, sustav i cjelokupno društvo.

Kroz POST program od 2015. godine mlade koji su u procesu izlaska iz alternativne skrbi uključujemo u programe osposobljavanja ili prekvalifikacije kako bi bili konkurentniji na tržištu rada, radionice komunikacijskih i životnih vještina te individualno savjetovanje, pomažemo im u ostvarivanju prava iz sustava socijalne skrbi i izradi osobnih dokumenata, u procesu traženja zaposlenja i stanovanja i u rješavanju svakodnevnih problema s kojima se suočavaju. Na inicijativu mladih, organizirali smo učenje engleskog jezika i uključili ih kao volontere u humanitarne akcije i programe naše udruge.

Uz stručnjake različitih profila (psihologinja, socijalna pedagoginja, pedagog), u program su uključeni volonteri vršnjaci pomagači koji mladima pomažu u učenju i organiziraju aktivnosti slobodnog vremena, kao i mentori koji pružaju podršku mladima koji se pripremaju za samostalan život. Naglasak u našem radu uvijek je na izgradnji odnosa povjerenja i poštovanja s mladima i njihovom aktivnom sudjelovanju u procesima donošenja odluka koje su za njih važne. Kroz cijeli program pokušali smo im osigurati sigurno mjesto gdje uvijek mogu doći potražiti pomoć i podršku kada im je potrebno.

Partnerstvo s udrugom Igra bio je sljedeći važan korak za nas. Igra je svojim programom „Kontakt“ postavila temelje kvalitetnog rada s mladima iz alternativne skrbi, zbog čega su nam njihova podrška i usmjeravanje bili od iznimne važnosti. S obzirom na to da je „Kontakt“, kao i POP program udruge MoSt, Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju uvrstilo u grupu 14 programa koji predstavljaju potencijalne model-programe, odnosno primjer su dobre prakse na području prevencije i tretmana poremećaja u ponašanju, razvili smo ideju o suradnji i razmjeni programa. Formalno partnerstvo na programu „Centri za mlade iz alternativne skrbi“ pružilo nam je priliku za dugogodišnju implementaciju programa u rad organizacije, što je bio sljedeći izazov za nas.

Iskustvo provedbe programa Kontakt – Centri za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi bilo je dragocjeno i poticajno za organizaciju. Od početne ideje do same realizacije, najvažnije je bilo slušati mlade, uključiti ih u planiranje i prilagođavati aktivnosti njihovim željama i potrebama. Kroz gotovo tri godine zajedno smo planirali korake u samostalnom životu, tražili stanove i pisali molbe za posao, učili predstaviti se poslodavcima, posjećivali sajam poslova, vježbali koristiti Microsoft Office, odlazili u kino i kazalište, natjecali se na malonogometnim turnirima, okušali se u sportskom penjanju, kuhali razna jela, družili se uz društvene igre i sl.

Vjerujemo da je program utjecao na razvoj novih vještina i stjecanje pozitivnih iskustava kod mladih. Imali smo priliku surađivati s brojnim pojedincima, institucijama i udrugama u zajednici koji su nam pomogli u planiranju i realizaciji aktivnosti, a medijskim nastupima i humanitarnim akcijama u zajednici smo radili na izgradnji društva koje prihvaća i podržava, a ne stigmatizira mlade iz svih oblika alternativne skrbi. Iskustvo provedbe nam je, s jedne strane, dokaz da je ovakav model rada primjenjiv u svim sredinama, a s druge poticaj da zajedno radimo na tome da mladi u svakom gradu imaju sigurno mjesto na koje mogu doći potražiti savjet ili podršku. Naša vizija je bila osigurati mladima takvo mjesto u Splitu.

Nadamo se da smo u tome uspjeli.

5.

POSEBAN USPJEH

Ponosni smo na cjelokupnu dosadašnju provedbu, no istaknut ćemo samo nekoliko posebnih uspjeha.

Poseban uspjeh koji bismo voljeli istaknuti je svakako postojanje triju centara za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi na području Zagreba, Splita i Čakovca koji svojim korisnicima pružaju besplatne i youth friendly usluge kreirane prema njihovim potrebama, te ih tako osnažuju za samostalnost, širenje socijalne mreže, upravljanje financijama, brigu za sebe i stambeni prostor, usvajanje životnih vještina, podršku pri nošenju s traumama i preprekama... Time izravno utječemo na smanjenje i prevenciju socijalne isključenosti djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi kojima prestaje smještaj u domovima socijalne skrbi ili udomiteljskim obiteljima te su u riziku od beskućništva i socijalnog isključivanja.

Dodana vrijednost cjelokupnoj provedbi je i činjenica što je GDCK Čk u grupnu psiho-socio-pedagošku podršku uključio i okupio mlade iz udomiteljstva koji te godine napuštaju udomiteljsku obitelj. S obzirom na to da mladi u udomiteljskim obiteljima žive po okolnim selima u Čakovcu, Crveni križ Čakovec im je osigurao prijevoz na tjednoj bazi te su se okupljali u prostorijama CK Čk.

Iskustvo provedbe programa i rada s mladima ukazalo je na potrebu jačanja suradnje s poslodavcima, zbog toga su partnerske organizacije jačale suradnje i u tom smjeru. Korisnici se zbog neredovitog izvršavanja školskih obveza ili problema u ponašanju na praktičnoj nastavi nađu u situaciji da nisu u mogućnosti završiti programe obrazovanja bez dovoljnog broja sati iz praktične nastave. Zbog malog broja potencijalnih poslodavaca pokazalo se iznimno važnim jačati suradnju s obrtnicima, gradskim poduzećima, privatnicima koji predstavljaju vrijedan i potreban resurs u lokalnoj zajednici.

Rado bismo naglasili svaki pojedinačni uspjeh naših korisnika uključenih u program jer ih ima puno. Program doprinosi njihovom osnaživanju kako bi ostvarivali svoje uspjehe. Zahvaljujući i usluzi olakšavanja pristupa u lokalnoj zajednici i uspostavi mreže suradnika, u tome nam pomažu i ostali dionici u zajednici. Primjerice, u Pučko otvoreno učilište uključili smo prvotno osam korisnika. To su sve redom mladi koji su izašli iz skrbi i sada u životu nailaze na bezbroj prepreka, a jedna od njih je nisko obrazovanje i nemogućnost zapošljavanja.

Također bismo naglasili da se poseban uspjeh ogleda u tome što nam se korisnici javljaju za pomoć, razgovor i/ili pozdrave i nakon grupnih susreta i što se stvorila atmosfera međusobnog povjerenja i suradnje. Mladi nakon izlaska iz skrbi budu prepušteni sami sebi. Većina njih nastave biti korisnici sustava socijalne skrbi, a poneki izbjegnu sustav pa se nađu među skrivenim beskućnicima koje sustav nije registrirao. Zbog toga ih ovih programom obuhvaćamo još kada se nalaze u alternativnoj skrbi, a nastavljamo kontakt sa svakom mladom osobom i nakon njezina izlaska.

Time potvrđujemo realizaciju postavljenih ciljeva: osigurati kontinuitet i teritorijalnu dostupnost psiho-socijalne podrške mladima iz alternativne skrbi u riziku od beskućništva i socijalne isključenosti u zajednici jer je sada već svaka partnerska organizacija u potpunosti implementirala program.

Iako je ovdje kraj provedbe našeg trogodišnjeg programa, vjerujemo kako to nikako nije kraj pružanju podrške onim najranjivijim članovima našeg društva. Ova provedba nas je sve dodatno osnažila kako bismo bili bolji i jači za njih! Veselimo se svim daljnjim zajedničkim uspjesima.

Za kraj, voljeli bismo vam, dragi čitatelji, ostaviti prostor da nas slobodno kontaktirate ako imate kakvih pitanja ili želju za suradnjom.

Do nekog idućeg čitanja, a možda i suradnje, lijepo vas pozdravljamo!

Tim Centara za osnaživanje mladih iz alternativne skrbi



6.

LITERATURA

Koller-Trbović, N., Miroslavljević, A. i Jedud Borić, I. (2017). Procjena potreba djece i mladih s problemima u ponašanju – konceptualne i metodičke odrednice, Unicef.

Koller-Trbović, N. Žižak, A. i Jedud, I. (2008). Nezaposlenost i socijalna isključenost mladih u Hrvatskoj: perspektiva nezaposlenih mladih u riziku ili s poremećajima u ponašanju, Kriminologija i socijalna integracija, Vol. 17 (2009), br. 2, str. 1-138.

Milas, G., Ferić I. i Šakić, V. (2010) Osuđeni na socijalnu isključenost? Životni uvjeti i kvaliteta življenja mladih bez završene srednje škole, Društvena istraživanja, Zagreb, god 19 (2010), br. 4-5 (108-109), str. 669-689.

Sladović Franz, B., Branica, V. i Urbanc, K. (2017). Izazovi studiranja mladih odraslih u alternativnoj skrbi, Ljetopis socijalnog rada, 24(3), str. 479-507.

Sladović Franz, B. i Mujkanović, Đ. (2003). Izdvajanje djece iz obitelji kao mjera socijalne skrbi, stručni članak, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada.

